

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 68.

Fylke: Møre og Romsdal

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kvernes

Emne: Bålbrenning på visse dager
i året

Bygdelag: Kvernes

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork

(adresse): Afset

G.nr. 10 Br.nr. 8.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Navn.

Ad sp. 1 - 3: Navnet er bål og gjelder alle former for bål, stort eller lite.

Tiden.

4. Ukjent her.

5. Det omspurte er ukjent her. Benevnelsen "julelog" (laug) er kjent, men hermed menes det gamle tradisjonenfte bad som for inntil ca 30-40 år siden ble foretatt i heimene sjølve juleaften, da alle fameliens badet i en såkalt "så" - en stor stamp, men dette er noe helt annet enn det her omspurte.

6.7. Nei.

8. Bål ble fra gammelt av brent jonsok-kvelden, ikke noen av de andre nevnte kvelder.

9 - 13. Ukjent her.

Stedet.

14. Jonsokbålet ble helst brent på en høyde der bålet var godt synbart i videst mulig omkrets, dog uten at bålplassen alltid var den samme fra år til år.

15. -----

16. Det var ingen fast regel, men oftest var flere gårder sammen om bålet.

17. Ukjent her.

De som steller med bålet og tennet det.

18.-19. Her gjelder ingen fast regel. Det er helst ungdom og barn som tar initiativet til og steller med bålet. Ellers er mest alle med, både barn, ungdom og eldre.

20. Som nevnt er alle med, men det er mest barn og ungdom som står for bålbrenningen.

- 21. I seinere tid er det blitt almindelig at ungdomslag og andre foreninger går sammen om å brenne jonsokbål. Dette begynte for ca 40 år siden her i distriktet.
- 22. Ukjent her.

Hvorledes de bygde bålet.

- 23. Bålet ble ikke bygd opp på noen særs måte. Dog ble ~~stikk~~ det alltid sørget for å forebygge lauseld. I den hensikt var det alltid voksne med når barba sto for bålbrenningen.
- 24. Det vanlige emne var røslung og einer, men også tjæretønnet og gamle båter ble brukt.
- 25. Ukjent her.

Hvorledes bållemnet ble skaffet.

- 26. Nei, tjæretønner eller gamle båter fikk en gratis.
- 27. Ingen fast regel.
- 28 - 30. Ukjent her.

Hvordan bålet skulle være.

- 31. -----
- 32. Alle satte sin ære i å ha størst mulig bål.
- 33.-34. Det berodde på bållemnet: Var det tjæretønne eller båt, var det flammen som var den dominerende. var det lyng og einer, ble det mest røk. Ofte var emnet en blanding, i alle tilfeller var det om å gjøre å få bålet til å brenne lengst mulig.
- 35. Det har jeg ikke hørt.

Hva bålet skulle tjene til.

- 36. - 39. Ukjent.

Selve festen ved bålet.

- 40. Det ble sagt jonsok**blåk**, eller også sankthans**båk**. (*leik*)
- 41. Jeg synes forstå det slik at det i eldre tid mest var ungdom som holdt til ved bålet, i ~~blidere~~ *seinere* tid er også eldre folk mer og mer blitt med.
- 42.-43. Når bålet var nedbrent, gikk en løs på medbragt niste som hver husstand hadde med til sine husstandsmedlemmer. Alkohol kunne bli nytt, men det var ikke almindelig.
- 44. Der bålplassen var skikket til det, kunne det bli danset ved bålet eller omkring dette, men det var almindelig. Derimot ble det ofte sunget eller lekt. Ofte samlet ungdommen seg etterpå på en låve, der det ble danset.
- 45.-47. Ukjent her.
- 48. Intet særlig å opplyse.

Skikken idag.

49. Her vet jeg ikke noe særlig å opplyse annet enn at skikken er fast knyttet til sankthansaften.

50.- ~~53~~. Skikken med jonsokbål går tilbake så langt folk vet, og har holdt seg noen lunde lik det folk kan huske. Jeg har inntrykk av at skikken heller har øket enn minsket, uten at jeg ~~kan~~ tør ha noen mening om årsaken til det.

Afset den 3. november 1958.

Med hilsen:

L. J. Mork
L. J. Mork